

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Чалкова І.Ю.

*магістр першого року навчання,
Національний університет «Чернігівська політехніка»*

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА У РОБОТІ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

Нині в Україні відбувається реформа системи надання соціальних послуг, розробляються механізми соціального замовлення, переосмислюється роль державних соціальних служб та, що важливо, роль неурядових організацій у здійсненні соціальної роботи зі спеціальними групами клієнтів. Перед соціальним працівником в умовах сьогодення постають нові соціальні проблеми, що потребують вирішення, розширюється коло об'єктів соціальної роботи. З огляду на це, актуальним є питання підготовки висококваліфікованих соціальних працівників, готових працювати у нових умовах, реагувати на нові суспільні виклики, професійно надавати якісні соціальні послуги спеціальним групам клієнтів.

Слід зазначити, що в Україні не вистачає висококваліфікованих фахівців у даній сфері, котрі могли б професійно здійснювати роботу з діагностики і прогнозування соціальних процесів, надавати профілактичну, психологічну, соціально-терапевтичну, педагогічну і правову допомогу спеціальним групам клієнтів. Це зумовлено тим, що в нашій країні тільки з середини 90-х років ХХ століття розпочалася професійна підготовка соціальних працівників. На той час у соціальних працівників не було практичного досвіду роботи в цій сфері, а також науково-теоретичних розробок із актуальних питань соціальної роботи та підготовки фахівців для соціальної сфери [1, с. 5].

Слід зазначити, що до спеціальних груп клієнтів відносять осіб, котрі потребують сторонньої спеціальної кваліфікованої допомоги і користуються можливими послугами відповідних закладів; при цьому обов'язковим є наявність згоди або контракту щодо надання послуг. До спеціальних груп клієнтів соціальної роботи відносять: хворих на

алкоголізм та наркоманію; хворих на ВІЛ/СНІД; осіб, котрі мають психічні порушення та психічні вади при нормальному інтелекті; бездомних; безробітних; військовослужбовців; національні меншини; сексуальні меншини; біженців, мігрантів; осіб, схильних до суїцидальної поведінки; правопорушники, котрі засуджені, а також ті, хто повернувся з місць позбавлення волі [5, с. 7].

Більше того, досить актуальної в умовах сьогодення є соціальна робота, пов'язана з ресоціалізацією засуджених в умовах пенітенціарної установи. Оскільки від такої роботи в більшості залежить благополучне повернення осіб в суспільство з подальшою їх участю в розбудові країни [6, с. 94].

До мережі закладів та установ, що надають послуги різним групам клієнтів слід включати центри (відділення) обліку бездомних громадян; установи для осіб, звільнених з місць позбавлення волі; територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

У контексті досліджень Н. Пов'якель, професійну компетентність слід розглядати як інтегральну характеристику професіоналізму, що дозволяє визначити рівень підготовленості та здатність особистості успішно вирішувати професійні завдання і виконувати професійні обов'язки. Тому професійна компетентність виступає як основний компонент професіоналізму і визначальний фактор успішності реалізації соціальних та життєдіяльних функцій соціального працівника у роботі зі спеціальними групами клієнтів [1].

Професійна компетентність соціального працівника в Україні, так і за кордоном, представляє інтегральну систему професійно-значимих (когнітивних), мотиваційних і особистісних компонентів. Формування професійної компетентності залежить як від рівня підготовленості до роботи в соціальній сфері, так і готовності постійно вдосконалювати свій професіоналізм. У цьому аспекті ефективними методами і формами управління професійною компетентністю слід визначити майстер-класи, case-study і тренінгові програми [2, с. 196].

Соціальний працівник повинен мати в першу чергу сформовану професійну самосвідомість, психолого-педагогічні якості, необхідні в роботі зі спеціальними групами клієнтів, здатність до самовдосконалення [4, с. 196].

Підсумовуючи вищесказане, видно, що робота соціального працівника зі спеціальними групами клієнтів вимагає від останнього безмежного універсалізму, який водночас повинен унеможлилювати поверховість у

наданні допомоги. Забезпечити такі вимоги може соціальний працівник, що склався як людина, як громадянин, для якого цінністю є соціально захищене життя людини в суспільстві, незалежно від конкретних умов, що склалися.

Список використаних джерел:

1. Тимошенко Н. С. Вступ до спеціальності: соціальна робота. Модуль 2 : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. 264 с.
2. Капська А. Й., Волинська Л. В., Карпенко О. Г., Филипчук В. С. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом. За ред. А. Й. Капської. Київ : ДЦСМ, 2003. 87 с.
3. Панов А. М. Социальная работа как наука, вид профессиональной деятельности и специальность в системе высшего образования. *Социальная работа*. 1995. № 1. 38 с.
4. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики*. Київ : "К.І.С.", 2003. 268 с.
5. Кочубей Т. Д., Бойко О. М. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник. Умань : ФОП Жовтий, 2016. 278 с.